

PROBLEMELE EMOȚIONALE, TRĂSĂTURILE DE PERSONALITATE, EXPERIENȚELE TRAUMATICE ANTERIOARE - CAUZELE PSIHOLOGICE ALE DELICVENȚEI JUVENILE

Diana MOROȘAN

Departamentul Inginerie, Drept și Evaluarea Imobilului, Grupa D-2106, Facultatea Construcții, Geodezie și Cadastru, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

Autorul corespondent: Diana Moroșan, e-mail: diana.morosan@dp.utm.md

Îndrumător/coordonator științific: **Viorica URSU**, dr., conf. univ., Universitatea Tehnică a Moldovei

Rezumat: *Delincvența juvenilă este o problemă complexă cu consecințe devastatoare pentru familii întregi și societate. Înțelegerea factorilor psihologici care contribuie la comportamentul delincvent al tinerilor este esențială pentru dezvoltarea unor strategii eficiente de prevenire și intervenție. Factorii psihologici, ca problemele emoționale, trăsături de personalitate și experiențele traumatice anterioare, sunt considerați elemente importante în înțelegerea cauzelor comportamentului delincvent juvenil. Problemele emoționale pot afecta modul în care un tânăr gestionează stresul și interacțiunile sociale, făcându-l mai predispus la comportamentul antisocial; trăsăturile de personalitate pot influența adoptarea comportamentului riscant sau ilegal; iar experiențele traumatice anterioare pot afecta dezvoltarea emoțională și comportamentală a unui tânăr, contribuind la riscul de delincvență juvenilă. În combinație, acești factori psihologici pot juca un rol semnificativ în determinarea comportamentului delincvent al tinerilor. Prin cercetarea aspectelor emoționale, caracteriale și traumelor anterioare în contextul delincvenței juvenile, această cercetare propune să ofere o analiză generală, cu caracteristici proprii fiecăre cauze.*

Cuvinte cheie: *delicvență juvenilă, emoții, tulburări, comportament antisocial.*

Introducere

Republica Moldova de mai mulți ani se află în proces de tranziție, această perioadă caracterizându-se prin sărăcie, șomaj, corupție, acces redus la servicii de calitate, creșterea violenței, discriminare, migrație etc. Acești factori negativi au condus la vulnerabilitatea socială a populației, cel mai mult fiind afectați copiii și tinerii, care sunt la o vârstă de formare și cunoaștere a propriei personalități și au nevoie de o protecție specială și acces la mai multe servicii [1].

Acțiunile minorilor care încalcă standardele și regulile, care reflectă nevoile conviețuirii reprezintă delincvența juvenilă [2].

Astfel, problematica delincvenței juvenile a intrat tot mai mult în vizorul cercetătorilor, datorită amplitudinii pe care acest fenomen l-a luat în ultimele decenii. Tot mai mulți minori sfârșesc în centre de reeducare sau reabilitare, ca urmare a unei multitudini de factori, dintre cei mai diverși, mergând de la eșecul familiei ca suport și model pentru copilul în formare, până la cazuri grave de abuz fizic, verbal și emoțional, dar și utilizarea conștientă și inumană a minorilor de către semenii lor adulți, ca punct de sprijin în actele lor infracționale, în vederea prevenirii propriei trageri la răspundere de către sistemul de justiție [3].

Unii psihologi interpretează delincvența ca un mod de „adaptare” la o presupusă inferioritate fizică sau frustrare, care poate genera o tendință către agresivitate și violență [4]. De aceea, abilitățile individuale trebuie evaluate în contextul standardelor normative, iar incapacitatea de a respecta aceste norme ar trebui să fie corelată cu gestionarea motivațiilor personale și asumarea responsabilității individuale [5].

Unele teorii psihologice sugerează că delincvența juvenilă poate fi influențată de o gamă de factori, inclusiv:

1. Probleme emoționale.

Problemele emoționale afectează dimensiunile esențiale ale dezvoltării copilului, perturbă funcționalitatea tuturor palierele sale psihice. Efectele acestora sunt profunde și nefaste, putând însoți individul de-a lungul întregii sale vieți [6].

Problemele emoționale se referă la stări, reacții și experiențe subiective legate de emoții care pot afecta funcționarea și bunăstarea unei persoane. Acestea pot include tulburări de dispoziție, cum ar fi depresia și anxietatea, traume emoționale, dificultăți în reglarea și exprimarea emoțiilor, precum și alte dificultăți în gestionarea și adaptarea la situații și relații emoționale care pot afecta negativ calitatea vieții individului și pot influența interacțiunile sale sociale, comportamentele și starea de sănătate mentală și emoțională. Problemele emoționale pot include diverse aspecte, cum ar fi:

- *tulburări de dispoziție*. Adolescenții care se confruntă cu tulburări de dispoziție, cum ar fi depresia sau tulburările de anxietate, pot avea dificultăți în gestionarea emoțiilor lor și pot căuta modalități negative de a face față stresului sau disconfortului emoțional, cum ar fi consumul de substanțe sau comportamentele delincvente.
- *traume emoționale*. Experiențele traumatiche din copilărie, cum ar fi pierderea unui părinte, abuzul sau neglijarea, pot lăsa urme adânci în psihicul adolescentului și pot genera reacții emoționale intense, cum ar fi furia, tristețea sau sentimente de abandon.
- *lipsa de abilități de reglare emoțională*. Adolescenții care nu au învățat sau nu au dezvoltat abilități eficiente de reglare a emoțiilor pot avea dificultăți în gestionarea impulsurilor și a reacțiilor emoționale intense, ceea ce poate duce la comportamente delincvente ca modalitate de a face față sau a se exprima.
- *stimă de sine scăzută*. Adolescenții cu o stimă de sine scăzută pot căuta validare sau recunoaștere în exterior și pot recurge la comportamentele delincvente pentru a-și demonstra sau a-și consolida imaginea de sine.
- *instabilitatea relațională*. Relațiile instabile sau defavorabile cu părinții, colegii de școală sau alți membri ai comunității pot contribui la problemele emoționale ale adolescenților și pot servi ca factori declanșatori pentru comportamentele delincvente, cum ar fi încălcarea regulilor sau implicarea în activități ilegale.

2. Trăsături de personalitate.

Dinamica și caracteristicile de personalitate, incluzând trăsăturile individuale de voință, afectivitate și cogniție, alături de modelarea acestora conform particularităților sistemului nervos, influențează adaptarea delincentului minor la mediul său. Echilibrul sistemului nervos este definit de interacțiunea proceselor nervoase, reglând astfel comportamentul. Această reglare a comportamentului este asociată cu factori sociali, legătura dintre nevoile individuale și mediul înconjurător [7]. Câteva trăsături de personalitate care pot fi asociate cu delicvența juvenilă includ:

- *impulsivitatea*. Adolescenții care prezintă impulsivitate crescută pot avea dificultăți în controlul comportamentelor lor și pot acționa fără a lua în considerare consecințele. Această trăsătură poate fi asociată cu implicarea în comportamente delincvente, cum ar fi furtul, vandalizarea sau consumul de droguri.
- *agresivitatea*. Adolescenții cu trăsături agresive pot fi predispuși la comportamente conflictuale și violente, care pot fi asociate cu delicvența juvenile. Agresivitatea excesivă poate duce la implicarea în lupte, hărțuire sau alte forme de comportament antisocial.
- *lipsa de empatie*. Dificultatea de a simți sau înțelege emoțiile altora și lipsa de empatie pot contribui la comportamentele delincvente ale adolescenților. Lipsa de empatie poate

duce la lipsa de respect față de drepturile și sentimentele celorlalți, facilitând comportamentele antisociale sau infracțiunile.

- *căutarea senzațiilor*. Adolescenții care caută senzații intense sau noi experiențe pot fi mai predispuși să se implice în comportamente delincvente pentru a-și satisface nevoia de stimulare. Această căutare a senzațiilor poate duce la consumul de droguri, implicarea în activități ilegale sau alte comportamente riscante.
- *rezistența la autoritate*. Adolescenții cu trăsături de personalitate care se opun sau sunt rezistenți la autoritate pot fi mai predispuși să încalce regulile și normele sociale, inclusiv legile penale. Această rezistență la autoritate poate fi asociată cu comportamentele de opoziție, devianță și rebeliune.

3. Experiențe traumatice anterioare.

Trauma reprezintă o experiență psihofizică, indiferent dacă evenimentul (traumatic) produce sau nu daune la nivel corporal, scoțând în evidență ceea ce în lista simptomelor pentru tulburarea de stres posttraumatic (TSPT) poartă denumirea de „simptome de exictație crescută”. Acestea s-ar afla în legătură cu hiperexcitarea sistemului nervos autonom (SNA), astfel că în cazul persoanelor care suferă de TSPT trauma este un eveniment (re)amintit și (re)trăit în prezent la nivel auditiv, vizual, somatic și comportamental [8].

Experiențele traumatice anterioare pot avea un impact semnificativ asupra dezvoltării și comportamentului adolescenților și pot juca un rol important în apariția delincvenței juvenile. Câteva aspecte psihologice asociate cu experiențele traumatice anterioare și delincvența juvenilă includ:

- *trauma emoțională*. Experiențele traumatice anterioare, cum ar fi abuzul emoțional, neglijarea sau expunerea la violență în familie, pot provoca traume emoționale profunde la adolescenți. Aceste traume pot determina apariția unor tulburări emoționale, cum ar fi anxietatea, depresia sau tulburările de stres post-traumatic, care pot contribui la comportamentele delincvente.
- *trauma psihologică*. Traumele psihologice, cum ar fi abuzul sexual sau agresiunea fizică, pot afecta negativ dezvoltarea psihologică a adolescenților și pot duce la apariția unor comportamente de adaptare disfuncționale (mecanisme de apărare nesănătoase, dificultăți în gestionarea emoțiilor și relațiilor interpersonale)
- *reacții de supraviețuire*. Pentru a face față experiențelor traumatice anterioare, adolescenții pot adopta strategii de supraviețuire maladaptative, cum ar fi izolarea socială, comportamentele de evitare sau auto-victimizarea.
- *ciclul traumei*. Experiențele traumatice anterioare pot crea un ciclu perpetuu al traumei în viața adolescenților, în care traumele nevindecate sau nedepășite pot genera noi traume și dificultăți.

Concluzii

În concluzie, probleme emoționale, trăsături de personalitate și experiențe traumatice anterioare au un rol semnificativ în determinarea comportamentului delincvent juvenil. Abordarea acestor cauze psihologice este importantă pentru dezvoltarea și intervenția eficientă în prevenirea și gestionarea delincvenței juvenile. Prin identificarea precoce a acestor factori de risc și prin dezvoltarea unor strategii personalizate de intervenție, se desfășoară posibilități pentru promovarea unui mediu sănătos și sigur pentru tineri, contribuind la reducerea incidenței comportamentelor delincvente și la crearea unui viitor mai promițător pentru aceștia.

Bibliografie

- [1] Prevenirea delincvenței juvenile în Republica Moldova [Online] Disponibil: https://childhub.org/sites/default/files/library/attachments/prevenire_delicventa_juvenila.pdf
- [2] O. Pop. “Definirea noțiunii de delincvență juvenilă. Situații statice privind starea infracțională în rândul minorilor: curba actelor antisociale în funcție de vârstă” //Revista Națională de Drept 6/55, 2003
- [3] Delicvența juvenilă [Online] Disponibil: <https://ru.scribd.com/document/615749295/Delincventa-Juvenila>
- [4] Rotari O. Delincvența Juvenilă: probleme actuale și căi de soluționare. Monografie, Chișinău, 2010, pag.18
- [5] Кудрявцев В. Криминология, Moscova, 1995, pag. 17-18
- [6] OLĂRESCU V., VELEANOVICI A. Tulburări Emoționale la copii .Monografie. Chisinau, 2016
- [7] MELNIC I. Personalitatea delincventului juvenil din perspectiva impactului psihologic și psihosocial. [Online] Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Personalitatea%20delincventului%20juvenil%20din%20perspectiva%20impactului%20psihologic%20si%20psihosocial.pdf
- [8] Teoria lui babette rothschild [Online] Disponibil: <https://lumeninmundo.com/2022/04/teoria-lui-babette-rothschild-despre-memoria-senzoriala-sau-despre-cum-corpul-isi-aminteste-experientele-traumatice/>